

гръмнѣтъ връхъ турскитѣ войски отъ въстаницитѣ въ Панагюрище, като не можѣ да събуди турскитѣ държавници отъ ли-таргията имъ, безгласното ми писмо нито щѣше да засѣгне ухото имъ. Но азъ рекохъ съ него да дамъ край на разказа си за Метхадъ паша; между толковато излишности и безсмислици, които сега се пишатъ и печататъ за материалъ исторически въ бѣднѣ време, нека се намѣрва и то за споменъ.

Прѣвъ януаря 1877 Метхадъ паша биде сваленъ отъ везирството и замѣненъ съ Етхемъ паша. Послѣ сѣденъ наедно съ другитѣ обвиняеми по убийството на Султанъ Ависа, биде осѣденъ и испратенъ на вѣчно заточение, гдѣто и биде убитъ, както се знае.

Ето и въпросното ми писмо*):

Ваше Високопревосходителство.

Въ днешнитѣ, до послѣдня крайностъ, критически минути за държавата не ще бѣде излишно да прочетете още единъ пхтъ *Мемоара*, който ви прилагамъ въ настоящето си, на *българскія таенъ централенъ комитетъ*. Казвамъ още единъ пхтъ, защото Ваше Високопревосходителство, навѣрно, сте го чели още въ сжщата година на поевленіето му, 1867-ма.

Десятъ години отъ тогава, и станалитѣ събития въ туй кратко време дохода да покажатъ, колко добрѣ не направихъ държавнитѣ мжже на В. Порта отъ тогава, дѣто не вежа въ по-дълбоко уцѣненіе здравитѣ начала на този политически актъ на българския народъ. Не се чу тогава този чисто български гласъ, който обаче настоящето потресеніе на държавата го въздига на гласъ отъ прорицалциѣ.

Да! Ако демонътъ на Османската държава би изработилъ осщественіето на това чудо: *Дуализма* съ българския народъ, днешнитѣ бѣди, които угрожаватъ царството, не щѣха да се появятъ; нето въстаніе, нето кланье, не щѣха да расклатятъ основитѣ на държавата, нето сѣрбската война щѣше да испъкне.

Но време е още.

Предлѣжи за живота на държавата. Австроунгарскія *дуализмъ* послѣдува подиръ истеченіето на единъ редъ кървави епизоди между Авзбургскія престолъ и Унгарския народъ. Унгаритѣ бѣха страшни за Австрія, днесъ сж нейната подпора. Помислете малко и ще да се увѣрите, че Българскій народъ е, и по численността си, и по характера си, и по развитіето, което отъ скоро време е направилъ, е, казвамъ, главната жизненна артерія на държавата. Поглѣднете малко

---

*) Оригиналa му, както и черновката отъ изложението на х. Иванча В. Пенчовичъ, за което тука говорихъ по-напрѣдъ, сж приложени при другитѣ отъ той родъ документи, дадени на съхранение въ Нар. Библиотека въ София, въ единъ свитѣкъ подъ № 65.